

Ιθαγένεια ενηλίκου υιοθετημένου

Μετά από εισήγηση του Συνηγόρου του Πολίτη, δήμος ενέγραψε στο δημοτολόγιο την αλλοδαπή υιοθετημένη θυγατέρα έλληνα πολίτη, παρά το γεγονός ότι η δικαστική απόφαση υιοθεσίας εκδόθηκε μετά την ενηλικίωση.

Αποφασιστική σημασία είχε το επιχείρημα ότι ο νομοθέτης δεν ευνοεί τη δημιουργία οικογενειακού δεσμού χωρίς κοινή ιθαγένεια, καθώς και το στοιχείο ότι στην ίδια τη δικαστική απόφαση είχε ληφθεί ρητά υπ' όψη η ενηλικίωση της υιοθετημένης.

(αναφορά 16764/2008, χειριστής: Μ. Τσαπόγας)

Δημότης Καισαριανής υιοθέτησε τη φυσική θυγατέρα της ρωσίδας συζύγου του με δικαστική απόφαση που εκδόθηκε λίγους μήνες μετά την ενηλικίωση της υιοθετηθείσας. Ο δήμος, στηριζόμενος σε γενικές οδηγίες του Υπουργείου Εσωτερικών, παρέλειψε να εγγράψει την υιοθετηθείσα στην οικογενειακή μερίδα του θετού της πατέρα, με το επιχείρημα ότι, κατ' άρθρο 1560 ΑΚ, «τα αποτελέσματα της δικαστικής απόφασης για την υιοθεσία αρχίζουν αφότου αυτή γίνει τελεσιδική», δηλαδή εν προκειμένω μετά την ενηλικίωσή της, οπότε η ίδια, κατ' άρθρο 3 ΚΕΙ («αλλοδαπός που υιοθετήθηκε πριν την ενηλικίωσή του ως τέκνο έλληνα ή ελληνίδας, γίνεται έλληνας από το χρόνο της υιοθεσίας»), δεν αποκτά ελληνική ιθαγένεια, παρά το γεγονός ότι η σχετική διαδικασία είχε κινηθεί πολύ πριν την εν λόγω ενηλικίωση.

Πράγματι, κατ' άρθρο 1560 ΑΚ τα αποτελέσματα της υιοθεσίας αρχίζουν από την τελεσιδικία της σχετικής απόφασης. Ωστόσο, κατ' άρθρο 1542 ΑΚ, «η υιοθεσία επιτρέπεται ... μόνο όταν αυτός που υιοθετείται είναι ανήλικος». Επομένως, στις περιπτώσεις δικαστικών αποφάσεων που τελεσιδικούν μετά την ενηλικίωση, η επέλευση των αποτελεσμάτων της υιοθεσίας θα μπορούσε να θεωρηθεί ότι ανατρέχει εξ ορισμού σε χρονική στιγμή προ της ενηλικίωσης, άλλως θα ήταν αλυσιτελής καθ' όσον δεν θα έπρεπε καν να επιφέρει αποτελέσματα στην αστική κατάσταση υιοθετούντος και υιοθετουμένου, ως εμπόνη στην ως άνω απαγόρευση υιοθεσίας ενηλίκου. Με άλλα λόγια, η συγκεκριμένη απόφαση υιοθεσίας είτε είναι ισχυρή ως προς τις αστικού δικαίου σχέσεις και ως προς την απόδοση ιθαγένειας, είτε είναι ανίσχυρη ως προς αμφότερα τα πεδία. Δεν μπορεί όμως να κριθεί ισχυρή ως προς το ένα και ανίσχυρη ως προς το άλλο, διότι τούτο θ' αποτελούσε άτοπο καθ' όσον ο νομοθέτης δεν είναι δυνατό να έχει θελήσει τη δημιουργία και διατήρηση οικογενειακού δεσμού χωρίς κοινή ιθαγένεια. Ανάμεσα στα δύο ως άνω ενδεχόμενα, πλέον εύλογο παρίσταται εκείνο της αναδρομικής ισχύος των αποτελεσμάτων, προκειμένου να μην επιβαρύνονται οι πολίτες με τις δυσμενείς συνέπειες μιάς δικονομικής χρονοτριβής που δεν αποδίδεται σε δική τους υπαιτιότητα. Το ζήτημα αυτό, άλλωστε, αντιμετώπισε έγκαιρα και αυθεντικά η ίδια η επίμαχη δικαστική απόφαση, καθ' όσον αποδέχθηκε ότι «η ανηλικότητα του προς υιοθεσία τέκνου αρκεί να υφίσταται κατά τον χρόνο υποβολής της αίτησης», συνεπεία δε αυτής της κρίσης της, και εν γνώσει της ήδη δεδομένης ενηλικίωσης, ανέφερε ρητώς ότι «κηρύσσει θετό τέκνο του αιτούντος ... την ανήλικη (ήδη ενήλικη) ...», χωρίς να προσφύγει στις διατάξεις που κατ' εξαίρεσιν επιτρέπουν υιοθεσία ενηλίκου. Επισημαίνοντας τα ανωτέρω, ο Σ.τ.Π. παρακάλεσε το Υπουργείο να εξετάσει το ενδεχόμενο αναθεώρησης της απορριπτικής του θέσης.

Επειδή όμως, παρά την πάροδο μακρού χρόνου, το Υπουργείο δεν ανταποκρίθηκε, ο Σ.τ.Π. επανήλθε, υπενθυμίζοντας απ' ευθείας στον δήμο ότι η εκκρεμότητα παραμένει στο δικό του πεδίο ευθύνης (άρθρο 4 παρ. 1 ΚΔΔιαδ.), πολλώ μάλλον αφού το επίμαχο έγγραφο του Υπουργείου, ως εκ της γενικής διατύπωσής του («η ανηλικότητα του αλλοδαπού τέκνου κατά το χρόνο υποβολής της αίτησης υιοθεσίας δεν ασκεί καμία επίδραση επί του ζητήματος κτήσης της ελληνικής ιθαγενείας»), δεν φαίνεται να είχε συνταχθεί επί τούτου για την ατομική αυτή υπόθεση, της οποίας οι ιδιαιτερότητες είναι αβέβαιον αν είχαν καν τεθεί υπ' όψη του Υπουργείου. Άλλωστε, κατ' άρθρο 6 § 1 π.δ. 497/91, μόνος αρμόδιος για τη διενέργεια εγγραφών στο δημοτολόγιο παραμένει ο δήμος («πράξη του δημάρχου ... αμέσως εκτελεστή ... είτε αυτεπαγγέλτως βάσει επίσημων στοιχείων που υπάρχουν στο δήμο, είτε κατόπιν αιτήσεως του ενδιαφερομένου»), οι δε συναφείς αρμοδιότητες της Περιφέρειας και του Υπουργείου (άρθρα 25 § 2 & 26 ΚΕΙ: «με απόφαση του Γενικού Γραμματέα Περιφέρειας διαπιστώνεται η κτήση ή μη της Ελληνικής ιθαγένειας προσώπων που ζητούν να καθορισθεί η ιθαγένειά τους ... ο Υπουργός Εσωτερικών αποφαινεται για κάθε αμφισβήτηση ιθαγένειας») αφορούν περιπτώσεις αιτιολογημένης αμφισβήτησης ή εκούσιας αίτησης καθορισμού, και δεν θίγουν την αρμοδιότητα κάθε δήμου ν' αποτιμά αυτοδυνάμως τα νομικά και πραγματικά δεδομένα και να προβαίνει στην εγγραφή λόγω κτήσης με γέννηση, αναγνώριση ή υιοθεσία (άρθρα 1-3 ΚΕΙ). Ανταποκρινόμενος στην εισήγηση αυτή, ο δήμος ενέγραψε, τελικά, στο δημοτολόγιο την υιοθετηθείσα θυγατέρα του αναφερομένου δημότη του.